

(*aranya, rata, gall, gat* etc.) i dels d'altres peixos, que de vegades hi tenen real afinitat zoològica però sovint no tant, i el fet de formar-ne un femení —*molla* de *moll*— o un derivat, *mòllera*, ja suggereix la idea d'una mera comparació. El moll mateix ha donat nom a l'anomenat *moll reial*, també dit *rei*, que és un peix d'espècie enterament diferent de la del moll, i designa un teleosti, com és també teleosti la mòllera, encara que el *moll reial* sigui una mica més petit que la mòllera. El procediment derivatiu observat en *mòllera* no queda isolat, car altres varietats del mateix gènere s'anomenen a Menorca i Eivissa *mollassa*, *mollereta* i *molleri* (AlcM).

Amb més dubte, però potser no amb menys justificació, es podria suggerir que vingui d'aquest radical ictionímic el nom de la *morulla*, on tenim les mateixes consonants *r-ll* que en *mòllera*, si bé en ordre invers. Es tracta d'un peixet molt petit, espècie de xanguet: així a Tortosa (BDC III, 103); i encara que menja modesta, no és dolenta quan s'ha pescat de poc: «*morúla fresca i viva*» sentia jo cridar pel carrer a Puçol (1962). Per a la identificació veg. el que en diu Playa a *RABALLA*.

No crec que hi hagi cap relació etimològica amb el fr. *morue*, peix tan diferent (cf. el cat. *morruda* MORRO), i és bastant problemàtic que n'hi hagi amb els noms afins al cast. MERLUZA (veg. especialment DECH IV, 53b, 3-22); el fet de ser tan conegut a Tort. i Val. ens pot fer pensar en l'àrab, on hi ha realment una arrel *m-r-y* no estranya a l'àrab viu, però no hi veig base que ens hi animi (un *múruya* figura en certs diccionaris, però no en Dozy, Suppl. II, 586a, i així com així el significat de 'dubte' o 'baralla' ens dissuadeix). A priori no es podria qualificar d'inversemblant suposar un diminutiu de MULLUS: *MULLICŪLA que donés *mulúla* en mossàrab (per la seva coneguda propensió a l'harmonia vocàlica); cf. *Torrussolla* (de Montmell), probablement evolució mossàrab de TURRICELLA; o bé *MŪLLŪCŪLA, tal com hi ha *avoia* —certament provinent de *OVŪCŪLA— al costat d'OVĪCŪLA > *ovella*; i després dissimilació *l-ll* > *r-ll*.

DERIV.: *Mollada. Mollerada.*

MOLL, IV, variant cerd. dels ARMOLLS: «*molls: chénopodes, Cerd. française*», L. Conill (Rev. de Rouss., n.º 2, p. 37).

MOLL, V, 'dic o atracador en un port o costa', del baix grec *μῶλος* id., i aquest, del ll. MŌLES, 'massa', 'dic, moll'. □ 1.ª doc.: c. 1330, Muntaner, relatant fets de 1284.

En començar la batalla naval de Nàpols, la formidable i decisiva victòria catalana, que decidí irremediablement contra els angevins la Guerra de Sicília, la força de Roger de Llúria, atacant la capital, «escala feta de les galees --- acostà-s prop del *moll* a dos trets de ballesta --- e com aquells de Nàpols veeren acostar les galees al *moll*, veérets crits e via fora --- e lo príncep ab tota la cavalleria venc al *moll*, e féu tocar la trompeta --- que tothom muntà en les galees e --- l'almirall

e ses gents --- saltar en la galea del príncep e --- lo príncep --- reté-s a l'almirall ---» (§ 113, Casac. III, 50.31ss.). El mot figura també en Eiximenis, i en moltes altres fonts nostres medievals; entre elles: «los enemics molts, que de les barques e esquifs eren devallats en lo *moll*, són, per los nostres, morts» (traduït «--- in molem»), «la torre o *moll*, ab reparos, fossa o vall, abundantment és enfortida e guarnida» (traduït «--- turris et nullis ---»), «--- la defensió del peu del *moll* ---», JnEsteve, a. 1472 (Li. Eleg. k-5-e, k-2-b); «--- mala playa o lloc perillós; *moll*: coto, -onis; ---», OPou (TbPu., 74).

No hi ha cap raó per creure que el català vagi rebre aquest mot d'una altra llengua d'Occident, ans és evident que el rebérem directament del grec, amb seguretat bizantina. Per a la nostra primacia en coses de mar, no serà impertinent de recordar ací que l'it. *sconfitta* 'derrota' és un manlleu del català (veg. FER). Ben al contrari, la nostra llengua és la primera on es documenta entre totes les llengües i dialectes romànics i germànics. En italià no s'hi coneixia documentació, segons un savi tan informat com Ascoli (AGI IV, 360) fins a 1440 i 1543, en què apareix *muol* a Trieste: Vidos (*Parole Marin.*, 483-4), sense poder-ne assenyalar de tan il·lustre com la nostra en troba en docs. d'altres bandes en el S. XIV, i una dada poc segura, que seria del XIII.

En el meu article del DCEC (MUELLE) vaig demostrar que el mot va entrar en les llengües d'Occident, per dos focus independents i igualment antics: l'italià *mdlo*, d'on el fr. *môle* [S. XVI, si bé hi ha també una forma catalanitzant *mouille* en el XV], prov. *mole*, marsellès *mouele*; després, des de França i Itàlia passà a diversos llenguatges escandinaus i septentrionals. L'altre focus és el català, des d'on passà al port. *molbe*, la *-lb-* del qual revela inconfusible procedència catalana, i que no apareix fins al S. XVI (llavors una variant *mole*), i al cast. *muelle*, que mostra també en la seva forma fonètica una adaptació a través de la forma catalana, i que en castellà no es documenta fins a 1591. Quant a l'àrab (*māl* a Algèria, *mún* al Marroc) hi pogué arribar des del català o des de l'italià.

La font més llunyana del mot és el ll. MŌLES f., però el gran especialista del grec post-clàssic, Kretschmer (ZRPb. XXIX, 1906, 456-8), va demostrar definitivament que el mot havia passat primer a través del grec, com a conseqüència dels grans molls que construïren els emperadors romans a Constantinoble: així s'explica històricament el pelegrinatge d'un mot pròpiament llatí, a través del grec, fins arribar a les llengües modernes. El gr. *μῶλος* es documenta sovint des del S. VI (Procopi, si bé amb una variant *μῶλος*, segle VIII, vacil·lació vocàlica que comprova l'origen llatí); passant pel grec, però, es comprenen el canvi de gènere i terminació (fet freqüent en els llatínismes del grec), el pas de la vocal tònica al timbre obert (a causa del caràcter intermedí, i més aviat obert, de la *o* llarga grega) i la transcripció catalana de la *λ* simple per *ll* doble romànica (cf. CALLAR); mentre que la *-e* final del castellà i el portuguès són indicis palesos del